

Reuerendi Patris P. Hieremiæ Drexelii e Societate Iesu Opera omnia

Duobus nunc Voluminibus comprehensa, & libellis ante hac non editis
aucta ; Illvstrata, Indicibvs Moralibus, Locorum S. Scripturæ, Capitalium
Mysteriorum fidei, Rerum, & Concionum quouis anni tempore habendarum
; Congestis Et Compositis Methodo prorsus, alijs Auctoribus inusitata ; Sed
Theologis ...

Indicibvs Illvstratvs Et Avctvs Concionatoriis

Drexel, Jeremias

Antverpiæ, 1643

Cap. X. Quot sint orationis partes.

[urn:nbn:de:hbz:466:1-77031](https://nbn-resolving.org/urn:nbn:de:hbz:466:1-77031)

rat, an non consultius videatur. ab oratione tunc penitus cessare, cum cogitationes adeo tumultuantur? Respondemus, plerumque non esse consultius, nam ea ratione victor evaderet cacodaemon, ut qui homini parata in se tela rapuisset. Sat pulchra diabolo victoria est, orationis tedium immisisse. Tu igitur orare perge. Multum dat, qui dat, quod habet, qui sibi nihil retinet, qui nihil, quod est in se, omittit.

Quid fiet aegro, qui nihil cibi admittere sustinet, cum nihil appetentiae sentiat? saltem aliquid edulii summat, tamen non appetat, dum scilicet appetitus sensim redeat. Idem in precibus observandum. Et docet experientia, cum qui orationem vel cum mediocri attentione ac diligentia perseverat, longe melius finire quam coeperit. Quod Ecclesiastes significans: *Melior est, inquit, finis orationis quam principium.* Si enim orandum est, ut etiam si coeperimus frigidi, orando tamen incallescamus.

Ecclesi. c. 7. v. 9.

Cæcus, qui Domini Iesu medicam manum implorabat, in via Hiericho versus, quod magis verabatur, ne clamaret, tantò ipse contentius clamabat. Ita proflus orantibus agendum etiam si vanissimum cogitationem vulgus minetur, & importunè silentium imperet, non tamen idè ab oratione cessandum. Nos verò multò magis clamemus: *Iesu, fili David miserere mei.* Domine, canis sum; sed & cæcili edunt de micis, que cadunt de mensa dominorum suorum. Domine non dimittam te nisi benedixeris mihi.

Matt. c. 15. v. 27. Gen. c. 32. v. 26.

Viator, quò ventum experitur vehementiorem, eò vestes arctius sibi apprimat; ita qui orat, quò insultus patitur graviore, eò ardentius divinam opem imploret: In densissimis tenebris, in fluctibus profundissimis, Deum adiutorem suum comprehendat artificis. Eluctabitur jam sepultus undis. Vita talis non est quidem suavis, sed est fidelis: oratio talis non est dukis, sed est fortis, quæ omnes illas delicatas orationes longissimè superat. Conemur facere, quod possumus: cetera committamus Deo: *speremus in eo & ipse faciet.*

Psal. 36. v. 5.

CAPVT X.

Quot orationis partes.

Vir oppidò eruditus, iuriseconsultissimus, & maximi nominis toto Imperio Romano, dicere solebat: Nos Germani (liceat dicere) prudenter, sed periculose fatui, filios nostros in regiones exterarum amandamus ingenti sumptu, & sæpe cum iactura pudicitiae, nonnunquam etiam vitæ. Quis harum peregrinationum finis? ut diversarum nationum idioma condiscant, Fac fieri? Quid inde? Cum redeunt, linguam patriam & vernaculam ignorant; germanicè loqui nesciunt, cum infantibus habuissent.

Sunt, quos Mithridatis cognatos dixeris, qui linguarum plurimarum pestri, cum diversissimis nationibus sermocinari queant. Principes affari, Legationes obire, Gallos, Italos Britannos, Vngaros, Hispanos suam quamvis nationem peculiari lingua salutare norunt. Pulchrum hoc, & commendandum.

Enimverò dicite, si linguarum tam gnari, cum Deo quo loquuntur sermone, num patrio & nativo, an peregrino? Certè alius hic stilus, alia lingua, alia est Rhetorica. Heu quam multa scimus quorum ignorantia utilior esset ac sanctorum. Nam sæpe, cum plurima didicerimus, orare nescimus. O igitur Domine, doce nos orare.

Diximus duplici superiori capite, discipulum caelestis Rhetoricæ minime terri oportere, licet dicendo irrucescat, etsi vox & memoria hæreat, quamvis in oratione aridus, vagus, frigidus sit: neque enim hæc

A certa mali oratoris signa esse. Nunc sequitur, quod Rhetoricæ primarium est: Quot sint partes orationis? Quatuor numerantur; Exordium, Narratio, Confirmatio, Epilogus seu Peroratio. Totidem omnino partes ad orationem Christianam pertinent, idcirco ea nunc explicabimus.

Quatuor partes orationis.

§. I.

Pars orationis prima est Exordium, quod apud Prætorum Christianum est, *Humilitas*. Salomon prorsus oratorum Christianus est *Humilitas*. Accusator sui. Omnes, putem, qui de oratione præceptiones tradunt illud singulariter instillant, *Oratio sit Humilis*. Ita quidem ut Humilitas sit verum orationis principium. Apertè Siracides: *Oratio humiliantis se, inquit, nubes penetrabit, & donec propinquet, non consolabitur: & non discedet, donec altissimus aspiciat.* Quòd si miseriarum nostrarum abyssum inspicimus, non difficilis nobis videbitur Humilitatis virtus. Heu quanta hominis vilitas, imò quam grande illius nihilum est! Homo corruptionis speculum, imbecillitatis exemplum, temporis spoliolum, fortunæ ludibrium, putredinis sepulchrum, avolans umbra, umbrae fonnium, popina vermium: lacertorum epulæ, calamitatis simulacrum, incòstantiæ prodigium, invidiæ theatrum, stateræ momentum, victorum habitaculum, morborum atrium, autumnii seenum, mortis mancipium, vanitas vanitatum, pulvis, cinis, nihilum: & hic tam bellus homo superbiat, cujus intellectus tenebrosus, voluntas pertinax, memoria vaga; cujus imagnatio inquietissima, sensus exterioris curiosissimi, caro ad otium & omnem nequitiam pronissima est, & tamen hic ipse superbiat, qui causas submitteudi se habet innumeratas?

Vide Aristoteli Prætorum, c. 1. s. 2. Vitæ horum tanta est.

Quid de illo equite sentiendum, qui fractis viribus & equitandi imperitus, equum insuper habet contumacem, duri oris, cepitatorum, pavidum, sternacem, sed & ephippium sessorum non habile, retinaculum ac frenum vix ullius usus sunt; & quod accedit, via motosa, aspera, subiectis præcipitiis periculosissima. Talis omnino equus est homo, cujus appetitus irascibilis, quem vocant, & concupiscibilis, equus ille refractarius & indomitus, quem Ratio regat, sed heu quam illa debilis est, & imminutis viribus propositum loco freni sit, plerumque tamen imbecille ac invalidum est. Mundus præcipitiis plenus, miserimi hujus equitis iter periculosissimum reddit. Denique tam miseris sumus à nobis ipsis, ut nec unico quidem puriore desiderio in Deum feramur, nisi hoc ipsum Deus suggerat. Non enim sufficientes sumus cogitare aliquid à nobis. Sponte nostrâ labimur, & cadimus, sed nequaquam assurgimus spote nostrâ. Actum est de nobis, ni Deus Depultratiem manum porrigat. Absit divina gratia, & perimus. Nulla virtutum officia præstamus, ni certis Deus adminiculis infirmitatem nostram confirmet. Vitiolum sentina, & ipsa fumus fragilitas. Hinc Ecclesiâ nos orare docet in hunc modum: *Deus, qui conspicit omni nos vult ut destitui, interius exteriusque custodi, ut ab omnibus adversitatibus muniamur in corpore, & à gestibus pravis cogitationibus mundemur in mente.* Verè virtute omni destituimur; & hoc est, quod nos in Humilitatem submittat, & iure deprimat; vilitatis nostræ impenetrabilis abyssus.

Ut nec unico puriore desiderio in Deum feratur, nisi hoc ipsum Deus suggerat. 2. Cor. c. 12. v. 5.

Accedit impenetrabilis Dei majestas, cum quâ loquendum est oranti. Quis, obsecro, mendicorum adeo infansit, ut stipem in ponte rogaturus melioribus, quas habet, vestibus se amicit; philippeos & aureos manu præferat, nummorum copiam iactet? talis mendiculus erat Pharisæus. Ascendat hic quidem orare; noluit Deum rogare, sed se laudare, insuper & roganti insultare. Hoc mendici non solent; centones monstrant & ulcera,

& ulcera, ut non tantum aures, sed & oculos expugnent, & aliquid nummularum eliciant.

Aristippus seriae frontis. Philosophus, Laertio teste. Dionysium Regem Siculum pro amico deprecaturus accesserat. Sed irritae cadebant preces. Ille ad regis pedes advolutus, demum, quod petit, impetravit. Hoc ut Philosopho indecorum nonnemo reprehendit. Cui Aristippus: Recte, inquit, a me id facium censo, nam Dionysius aures in pedibus habet. Benignissimus Deus exoratu neutiquam difficilis est, de eo tamen non insequere dixerimus: Aures habet in pedibus, qui impetrare cupit, quod rogat, in genua procumbat, ad pedes se abiciat. Exordium orationis Christianae Humilitas: quanto humilior oras, tanto certius impetras. Hoc orandi artificium non ignorans Iatro: Domine, inquit, memento mei, cum veneris in regnum tuum: deprecationibus & latrocinis inferos sum meritus, idco summam interpretabor gratiam, si solam obtinero mei memoriam. Non hanc tantum, sed & parafisum obtinuit, quia submisit rogavit.

Beata Teresam in Hispaniis sanctissimam seminam, ajunt, Humilitatis non tantum summam admiratricem, sed ejus etiam virtutis perfidiosam fuisse, diceretur solitam. Dominum Iesum ejusdem amore incredibili teneri. Cur autem tantum Humilitatis cultor & amator existeret, hanc esse rationem, aiebat, quod amaret ipse veritatem: Humilitas autem aliud non fit, quam veritas, dum scilicet agnoscimus, quam parum revera sumus, & nihil penitus, a nobis ipsis boni habeamus. Nihil adhuc esse asserbat, quod Deum tam celeriter ac facile vincat, alliciat, & in preces fleat, quam Humilitatem. Hac quippe invitante & impellente, illum in materna viscera descendisse, & per hanc a nobis illum in animas nostras vel crine capitis pellicendum: tum etiam qui plus habuerit Humilitatis, plus etiam Dei habere; qui vero illius minus, etiam hujus minus habiturum: neque enim intelligere se posse, quomodo vel sine Humilitate amor, vel sine amore haberi possit Humilitas. Ceterum illam improbat Humilitatem, quae donorum a Deo in dies receptorum cogitatione nobis aufert. Salutare quippe est eadem cognovisse, simul tamen etiam agnoscere, ea nos minime promeruisse: si enim dona haec non agnoscantur, animus iners & torpidus manebit, & nihil heroico ausu aggredietur, illa quoque vituperabat Humilitatem, quae ab orationis studio nos avocaret, quando scilicet ficta quadam submissione nos indignos dicitur, qui coram praesente Deo versemur. Sic & illam damnabat humilitatem, quae animum in bonarum actionum exercitio vel turbat, vel certe reddidit languidum. Vera Humilitas non impedit, sed accendit orationem. Quod illa castissima patronarum Iudith asseverans: Humilium & mansuetorum semper tibi placuit deprecatio.

Mulier Syrophoenissa Humilitatis insigniter gratia, quia catello se conseri submisit, a Christo quidquid voluit, obtinuit: Propter hunc sermonem, ait Dominus, vade, exiit demonium a filia tua. Cor contritum & humilitatum Deus non despicit. Qui semper respexit in orationem Humilium, & non sprevit preces eorum.

Offa sine liquamine & sine sale, oratio sine Humilitate, cibum plane insullus & fatuus. Semper Deo placuit Humilium deprecatio. Atque haec pars prima orationis est.

§. II.

Secunda pars orationis, Narratio, five orationis Artemio. Haec triplex est, ad verba, ad verborum sensum seu significata, ad Deum. Optima videtur ea, quae verborum sensum spectat. Rex sanctissimus David Iapius hortatur: Psallite Deo nostro, psallite: Psallite regi nostro,

Tom. II.

A psallite. Quoniam Rex omnis terrae Deus: psallite sapienter. Verba pauca, sed centum conditiones sunt paranda attentioni.

Vtilissimum judico e sacris bibliis selectiores aliquot sententias semper in promptu habere, ad omnia adversa tanto fortius excipienda, ad omnia vitia tanto animosius fugienda, ad virtutem quamcunque tanto studiis exercendam. Exempli gratia: Serio precaturus seipsum his verbis extimulet: Psalle sapienter, quoniam Rex omnis terra Deus, psalle sapienter. Saltem has duas voculas animo verlet: Psalle sapienter. Orare vis? aedum fac, quod facis, & recte ora, fuge quid cantes, attende.

Erudite Cassiodorus: Non solum cantantes, inquit, sed etiam intelligentes psallere debemus. Nemo enim sapienter facit, quod non intelligit. Haec Bernardus apostolice confirmans: Magnam, inquit, injuriam Deo facio, cum illum precor, ut meam precem audiat, quae ego, qui fundo, non audio. Deprecor illum, ut mihi inveniat, ego vero nec mihi, nec illi intendo. Quod horribiliter est, inutilia & immunda in corde versando, seivorem horribilem ejus aspectibus ingero. Eodem profus modo Cyprianus: Quomodo, inquit, te audiri a Deo postules, cum teipsum non audias. Vis Deum se memorem tui, quando rogas, cum tu ipse memor tui non sis? Hoc plane est vigilare oculis, & corde dormire, cum contra sacere debeat Christianus, dormire oculis, & corde vigilare.

Idem hic Clarevallensis Abbas, ut suos ad vigilantem attentionem excitet: Credimus, inquit, Angelos sanctos adflare orantibus, offerre Deo preces & vota hominum, ubi tamen sine ira & disceptatione levavi puras manus perspexerint. Probat hoc Angelus, ita loquens ad Tobiam. Quando orabas cum lacrymis, & sepe liebas mortuos, & derelinquebas prandium tuum: & mortuos abscondebas per diem in domo tua, & nocte sepe liebas eos, ego obtuli orationem tuam Domino. Nam quod psallentibus quoque dignanter admisceri sancti Angeli soleant, quid eo manifestius, quod Psalmista ait: Praevertunt Principes conjuncti psallentibus. Unde & dicebat: In conspectu Angelorum psallam tibi Deus meus. Doleo proinde aliquos vestram gravi in sacris vigiliis deprimi somno, nec cali cives revereri, sed in praesentia Principum tanquam mortuos apparere. Vereor, ne vestram desideriam quandoque abominantes cum indignatione recedant; & incipiat unusquisque vestram sero cum gemitu dicere Deo: longè fecisti notos a me, poluerunt me abominationem tibi. Dico ergo his, qui ejusmodi sunt: Maledictus qui opus Dei facit negligenter. Dicit quoque non ego, sed Dominus: utinam te calidum aut frigidum invenissem! sed quia te tepidum inveni, incipiam te ex ore meo. Expropter attendite Principes vestros, cum statis ad orandum vel psallendum, & state cum reverentia; psallite sapienter. Cibus in ore, psalmus in corde sapit.

Qui orat, & attentionem non curat, cibum non mandit, sed integrum devorat, cum insigni nocumento valetudinis. Luctera occidit, si eam absque spiritus documento glutieris. Sed addit Bernardus: Unde vos moneo, dilectissimi, pure semper & strenue divinis interesse laudibus. Strenue quidem, ut sicut reverenter, ita & alacriter Domino assistatis: non pigri, non somnolenti, non oscitantes, non parcentes vocibus, non praecedentes verba dimidia, non intergra transientes, non fractis & remissis vocibus muliebre quiddam balba de nare sonantes, sed virili (ut dignum est) & sonantem & affectu voces sancti spiritus deponentes. Pure vero ut psallamus, nihil aliud dum psallitis, quam quod psallitis, cogitetis. Spiritus sanctus illi horum gratum non recipit, quidquid aliud, quam debet neglecto eo quod debet, obruleris.

Idcirco pars altera orationis accurata est attentio, quae narrationem faciat planam, & minime salebrosum. Quisquis ait Augustinus, in superficie colit Deum, magis placere vult hominibus. Oratores attentos vult Deus. Maledictus, qui opus Dei facit negligenter.

H 3

§. III. Pars

Aug. in ps. 85. mihi

pag. 277.

Isere. c. 48.

v. 10.

v. 10.

v. 10.

v. 10.

v. 10.

v. 10.

v. 10.

v. 10.

v. 10.

§. III.

Tertia pars orationis Christianae est fiducia. Iac. c. 1. v. 6, 7, 8.

Pars tertia orationis Confirmatio, sive *Fiducia*. Humilitas docet sibi ipsi semper diffidere; ut autem in omnibus Deo fidamus, docet *fiducia*. Hanc virtutem summè necessariam oranti asserens Iacobus Christi discipulus: *Postulet autem in fide, inquit, nihil haesitans. Qui enim haesitat, similis est fluctui maris, qui à vento movetur & circumfertur. Non ergo aestimet homo ille, quod accipiat ali- quid à Domino.*

Exod. c. 34. v. 24.

Hebraeis olim ter in anno ad tabernaculum orationis undique conveniendum fuit desertis domibus. Ne quis verò interim rei familiari malè metueret, Deus illis securitatem ab omni periculo promittens: *Nullus, inquit, insidiabitur terrae tuae ascendente te, & apparente in conspectu Domini Dei tui ter in anno. Hoc eò factum, ut dum orationi vacarent, Deo ex toto fiderent, qui & glorum custodiam, & omnem ipsorum salutem in se receperat.*

Marc. c. 11. v. 24.

Orbis Servator Christus hanc ipsam fiduciam nobis quàm commendatissimam esse desiderans: *Omnia inquit, quaecumque orantes petitis, credite, quia accipietis, & evenient vobis. Ego aperitissimum Domini promissum, & necdum Deo perfectissimè fidimus? necdum quæ petimus, certò accepturos credimus? Adm est de nobis, si tantis testibus negemus fidem. Hæ pollicitationes divine sunt, fallere nequeunt. Rectè, & ad Theologiae normam dicitur. Mensura credendi, est mensura impetrandi. Quantò capacius fiducia vas adferimus, tantò plus orando impetravimus. Et en luculentissimum ejus rei paradigma. Videte mihi tria prorsus disparia orantium vasa, quorum aliud alio capacis: Iairus synagogæ princeps, amplum & capax fiducia vas attulit: amplius & capacius porrexit Hæ morthoisia sanguinis profluvio laborans: amplissimum ac capacissimum divino fonti subiecit Centurio. Magnæ in Christum fiducia Iairus fuerat, qui valetudinem aut vitam filiae restituendam credebat, sed Christi præsentiam ad id necessariam censebat. Hinc deprecabatur eum multum, dicens: *Quoniam filia mea in extremis est: veni impone manus super eam, ut salva sit, & vivat.* Magna fiducia & amplum vas. Sed majus Hæ morthoisia, & amplius vas quod attulit. Siquidem certò persuasa dixit: *Si vel vestimentum ejus attigero, salva ero.* Non protensam manum, sed solum vestis tactum ambiebat. Attigit; & sanitatem continuò acquisivit. Fiducia hæc non nihil confirmatio fuit prioris. At verò Centurio vas fiducia ad Christum contulit capacissimum. Non Domini præsentiam, non manum imponendam, non vestem contingendam exigit, sed fiducia ingenti: *Dic tantum verbo, inquit, & sanabitur puer meus.* Miratus summam hanc fiduciam caelestis Medicus: *Non inveni ait, tantam fidem in Israël.* Et mox ad Centurionem versus: *Vade, inquit, & sicut credidisti fiat tibi.* Dictum factum, *Et sanatus est puer illa hora.**

Mensura credendi est mensura impetrandi, & ejus rei paradigma.

Marc. c. 5. v. 23.

Quantò major fiducia orantis, tantò efficacior oratio. Fiducia in Deum potentissimè persuadet Deo, quod perorando rogat. *Credite, quia accipietis, ait Dominus, omnia quaecumque orantes petitis. Fide Deo, cum precaris, & nunquam irritò successu precaberis. Revela Domino viam tuam, & spera in eo, & ipse faciet.* Effunde coram Deo cor tuum ingenti fiducia, & ipse providebit, ipse faciet. Quid faciet? officium suum te juvando, modò tu tuum facias in illum sperando.

Ibid. v. 28.

Agrotabat Rex Ezechias: de vitâ jam conclamabant Medici; Isaias mortem jam denuntiaverat. Nilominus Rex fiducia plenus, abscessâ licet omni spe humanâ, *Convertit faciem suam ad parietem, & oravit ad Dominum.* Tantopere placuit Deo hæc tanta fiducia, ut mortis sententia mox rescissâ, insuper quiddecim vitæ annos adjecerit. Hanc vitæ gratiam Ezechias illustri

Math. c. 8. v. 8. & alii seqq.

Quantò major fiducia orantis, tantò efficacior oratio. Fiducia in Deum potentissimè persuadet Deo, quod perorando rogat. *Credite, quia accipietis, ait Dominus, omnia quaecumque orantes petitis. Fide Deo, cum precaris, & nunquam irritò successu precaberis. Revela Domino viam tuam, & spera in eo, & ipse faciet.* Effunde coram Deo cor tuum ingenti fiducia, & ipse providebit, ipse faciet. Quid faciet? officium suum te juvando, modò tu tuum facias in illum sperando.

Marc. c. 11. v. 24. Psal. 36. v. 5.

Quantò major fiducia orantis, tantò efficacior oratio. Fiducia in Deum potentissimè persuadet Deo, quod perorando rogat. *Credite, quia accipietis, ait Dominus, omnia quaecumque orantes petitis. Fide Deo, cum precaris, & nunquam irritò successu precaberis. Revela Domino viam tuam, & spera in eo, & ipse faciet.* Effunde coram Deo cor tuum ingenti fiducia, & ipse providebit, ipse faciet. Quid faciet? officium suum te juvando, modò tu tuum facias in illum sperando.

4. Re. c. 20. vers. 2.

Agrotabat Rex Ezechias: de vitâ jam conclamabant Medici; Isaias mortem jam denuntiaverat. Nilominus Rex fiducia plenus, abscessâ licet omni spe humanâ, *Convertit faciem suam ad parietem, & oravit ad Dominum.* Tantopere placuit Deo hæc tanta fiducia, ut mortis sententia mox rescissâ, insuper quiddecim vitæ annos adjecerit. Hanc vitæ gratiam Ezechias illustri

A facinore, novâque in Deum fiducia instituit venerari, *Isidorus* Eo illo liber à Salomone scriptus summo pretio habebatur, ex eo namque facilis & obvia cuivis morbo medicina promebatur. Hinc spes in Deo apud nō nullos debilitari & evanescere cernebatur. Quod optimus rex agrè ferens, ut humanæ diffidentiae nervos incideret, eum librum flammis sepeliri iussit. Voluit nimirum Ezechias ut deinceps agrotantes animum & oculos, omnemque spem salutis in Deo defigerent. Deo in omnibus fidendum.

Lantfrancus, vir sanctior nescias an eruditior, cum liberam etiam vitam ageret, faceretque iter nullâ adhuc religione devinctus, in prædones incidit. Hi eum omni viatico & vestibus spoliârunt. Atque ut impunè hoc facerent, spoliati oculos velârunt, eumque manibus post terga revinctis in senticetum profusus avium seduxerunt, ne voce supplicis inclamare posset: clementiæ fuit non abstulisse vitam, quæ tamen non videbatur eâ ratione diutius servari posse. Quid enim faceret Lantfrancus, quid consilii caperet, quò se verteret, quò iret velatis oculis, manibus ligatis, voce non quidem interclusâ, sed quæ ad viatorum neminem pertingeret? Ergo auxilium omne desperandum, ergo fame moriendum, aut feris in prædam occurrendum. Iamque nox appetebat, quæ spem omnem præcidere videbatur: avii dumeri horror & mors anxium animum terrebant. Nec jam videri poterat aliud concessum, quàm fortem suam acerbè lamentari, nullis tamen auditoribus, nisi cautibus, saxis, arboribus. Quando igitur hoc unum restabat, hominem non exiit vir iste desertissimus, & ipse sibi lessum cecinit, seipsum velut mortuum deploravit. Deinde ad Deum versus: *O Domine Iesu, inquit, tantos in descendis literis expendi sumptus, & necdum orare scio. Mi amantissime Deus, tu unus superes auxiliator, extremâ necessitate laborantem adjuva. Vitam antea actam, sanctè polliceor, emendabo, & tibi soli serviam, à te solo servatus. Dixit, nec tamen mox Angelus adfuit qui hominem in viam reduceret. Durius est in suos non nunquam Deus, experitur illos, nec statim juvat, tamen si statuerit juvare. Ita huic viro incenato, vincto, in te quis devius, sub dio miserimè pernoctandum fuit. Aurora redeunte, jamque vicino sole audivit Lantfrancus hominum transeuntium strepitum. Clamavit igitur quantis potuit viribus, Vocem secuti viatores mox adfuerunt, & solverunt ligatum. Ille jam liber & in viam reductus, non differendum censuit, quod exequi statuerat. Eam ob causam: *Quæso vos, inquit, in cœnobium pauperrimum me ducite. Duxerunt. Hic Lantfrancus sanctitatis rudimenta jacere Humilitate vilissima quæque munia obire, focum struere, scutellas eluere, cœlinæ sordes convertere, aliorum calceos extergere, nullam obsequii vilitatem abhorre, assiduus se se orationibus exercere, atque his gradibus ad sanctimoniam illustrem tendere.**

B Lantfrancus, vir sanctior nescias an eruditior, cum liberam etiam vitam ageret, faceretque iter nullâ adhuc religione devinctus, in prædones incidit. Hi eum omni viatico & vestibus spoliârunt. Atque ut impunè hoc facerent, spoliati oculos velârunt, eumque manibus post terga revinctis in senticetum profusus avium seduxerunt, ne voce supplicis inclamare posset: clementiæ fuit non abstulisse vitam, quæ tamen non videbatur eâ ratione diutius servari posse. Quid enim faceret Lantfrancus, quid consilii caperet, quò se verteret, quò iret velatis oculis, manibus ligatis, voce non quidem interclusâ, sed quæ ad viatorum neminem pertingeret? Ergo auxilium omne desperandum, ergo fame moriendum, aut feris in prædam occurrendum. Iamque nox appetebat, quæ spem omnem præcidere videbatur: avii dumeri horror & mors anxium animum terrebant. Nec jam videri poterat aliud concessum, quàm fortem suam acerbè lamentari, nullis tamen auditoribus, nisi cautibus, saxis, arboribus. Quando igitur hoc unum restabat, hominem non exiit vir iste desertissimus, & ipse sibi lessum cecinit, seipsum velut mortuum deploravit. Deinde ad Deum versus: *O Domine Iesu, inquit, tantos in descendis literis expendi sumptus, & necdum orare scio. Mi amantissime Deus, tu unus superes auxiliator, extremâ necessitate laborantem adjuva. Vitam antea actam, sanctè polliceor, emendabo, & tibi soli serviam, à te solo servatus. Dixit, nec tamen mox Angelus adfuit qui hominem in viam reduceret. Durius est in suos non nunquam Deus, experitur illos, nec statim juvat, tamen si statuerit juvare. Ita huic viro incenato, vincto, in te quis devius, sub dio miserimè pernoctandum fuit. Aurora redeunte, jamque vicino sole audivit Lantfrancus hominum transeuntium strepitum. Clamavit igitur quantis potuit viribus, Vocem secuti viatores mox adfuerunt, & solverunt ligatum. Ille jam liber & in viam reductus, non differendum censuit, quod exequi statuerat. Eam ob causam: *Quæso vos, inquit, in cœnobium pauperrimum me ducite. Duxerunt. Hic Lantfrancus sanctitatis rudimenta jacere Humilitate vilissima quæque munia obire, focum struere, scutellas eluere, cœlinæ sordes convertere, aliorum calceos extergere, nullam obsequii vilitatem abhorre, assiduus se se orationibus exercere, atque his gradibus ad sanctimoniam illustrem tendere.**

C Lantfrancus, vir sanctior nescias an eruditior, cum liberam etiam vitam ageret, faceretque iter nullâ adhuc religione devinctus, in prædones incidit. Hi eum omni viatico & vestibus spoliârunt. Atque ut impunè hoc facerent, spoliati oculos velârunt, eumque manibus post terga revinctis in senticetum profusus avium seduxerunt, ne voce supplicis inclamare posset: clementiæ fuit non abstulisse vitam, quæ tamen non videbatur eâ ratione diutius servari posse. Quid enim faceret Lantfrancus, quid consilii caperet, quò se verteret, quò iret velatis oculis, manibus ligatis, voce non quidem interclusâ, sed quæ ad viatorum neminem pertingeret? Ergo auxilium omne desperandum, ergo fame moriendum, aut feris in prædam occurrendum. Iamque nox appetebat, quæ spem omnem præcidere videbatur: avii dumeri horror & mors anxium animum terrebant. Nec jam videri poterat aliud concessum, quàm fortem suam acerbè lamentari, nullis tamen auditoribus, nisi cautibus, saxis, arboribus. Quando igitur hoc unum restabat, hominem non exiit vir iste desertissimus, & ipse sibi lessum cecinit, seipsum velut mortuum deploravit. Deinde ad Deum versus: *O Domine Iesu, inquit, tantos in descendis literis expendi sumptus, & necdum orare scio. Mi amantissime Deus, tu unus superes auxiliator, extremâ necessitate laborantem adjuva. Vitam antea actam, sanctè polliceor, emendabo, & tibi soli serviam, à te solo servatus. Dixit, nec tamen mox Angelus adfuit qui hominem in viam reduceret. Durius est in suos non nunquam Deus, experitur illos, nec statim juvat, tamen si statuerit juvare. Ita huic viro incenato, vincto, in te quis devius, sub dio miserimè pernoctandum fuit. Aurora redeunte, jamque vicino sole audivit Lantfrancus hominum transeuntium strepitum. Clamavit igitur quantis potuit viribus, Vocem secuti viatores mox adfuerunt, & solverunt ligatum. Ille jam liber & in viam reductus, non differendum censuit, quod exequi statuerat. Eam ob causam: *Quæso vos, inquit, in cœnobium pauperrimum me ducite. Duxerunt. Hic Lantfrancus sanctitatis rudimenta jacere Humilitate vilissima quæque munia obire, focum struere, scutellas eluere, cœlinæ sordes convertere, aliorum calceos extergere, nullam obsequii vilitatem abhorre, assiduus se se orationibus exercere, atque his gradibus ad sanctimoniam illustrem tendere.**

D Lantfrancus, vir sanctior nescias an eruditior, cum liberam etiam vitam ageret, faceretque iter nullâ adhuc religione devinctus, in prædones incidit. Hi eum omni viatico & vestibus spoliârunt. Atque ut impunè hoc facerent, spoliati oculos velârunt, eumque manibus post terga revinctis in senticetum profusus avium seduxerunt, ne voce supplicis inclamare posset: clementiæ fuit non abstulisse vitam, quæ tamen non videbatur eâ ratione diutius servari posse. Quid enim faceret Lantfrancus, quid consilii caperet, quò se verteret, quò iret velatis oculis, manibus ligatis, voce non quidem interclusâ, sed quæ ad viatorum neminem pertingeret? Ergo auxilium omne desperandum, ergo fame moriendum, aut feris in prædam occurrendum. Iamque nox appetebat, quæ spem omnem præcidere videbatur: avii dumeri horror & mors anxium animum terrebant. Nec jam videri poterat aliud concessum, quàm fortem suam acerbè lamentari, nullis tamen auditoribus, nisi cautibus, saxis, arboribus. Quando igitur hoc unum restabat, hominem non exiit vir iste desertissimus, & ipse sibi lessum cecinit, seipsum velut mortuum deploravit. Deinde ad Deum versus: *O Domine Iesu, inquit, tantos in descendis literis expendi sumptus, & necdum orare scio. Mi amantissime Deus, tu unus superes auxiliator, extremâ necessitate laborantem adjuva. Vitam antea actam, sanctè polliceor, emendabo, & tibi soli serviam, à te solo servatus. Dixit, nec tamen mox Angelus adfuit qui hominem in viam reduceret. Durius est in suos non nunquam Deus, experitur illos, nec statim juvat, tamen si statuerit juvare. Ita huic viro incenato, vincto, in te quis devius, sub dio miserimè pernoctandum fuit. Aurora redeunte, jamque vicino sole audivit Lantfrancus hominum transeuntium strepitum. Clamavit igitur quantis potuit viribus, Vocem secuti viatores mox adfuerunt, & solverunt ligatum. Ille jam liber & in viam reductus, non differendum censuit, quod exequi statuerat. Eam ob causam: *Quæso vos, inquit, in cœnobium pauperrimum me ducite. Duxerunt. Hic Lantfrancus sanctitatis rudimenta jacere Humilitate vilissima quæque munia obire, focum struere, scutellas eluere, cœlinæ sordes convertere, aliorum calceos extergere, nullam obsequii vilitatem abhorre, assiduus se se orationibus exercere, atque his gradibus ad sanctimoniam illustrem tendere.**

E Lantfrancus, vir sanctior nescias an eruditior, cum liberam etiam vitam ageret, faceretque iter nullâ adhuc religione devinctus, in prædones incidit. Hi eum omni viatico & vestibus spoliârunt. Atque ut impunè hoc facerent, spoliati oculos velârunt, eumque manibus post terga revinctis in senticetum profusus avium seduxerunt, ne voce supplicis inclamare posset: clementiæ fuit non abstulisse vitam, quæ tamen non videbatur eâ ratione diutius servari posse. Quid enim faceret Lantfrancus, quid consilii caperet, quò se verteret, quò iret velatis oculis, manibus ligatis, voce non quidem interclusâ, sed quæ ad viatorum neminem pertingeret? Ergo auxilium omne desperandum, ergo fame moriendum, aut feris in prædam occurrendum. Iamque nox appetebat, quæ spem omnem præcidere videbatur: avii dumeri horror & mors anxium animum terrebant. Nec jam videri poterat aliud concessum, quàm fortem suam acerbè lamentari, nullis tamen auditoribus, nisi cautibus, saxis, arboribus. Quando igitur hoc unum restabat, hominem non exiit vir iste desertissimus, & ipse sibi lessum cecinit, seipsum velut mortuum deploravit. Deinde ad Deum versus: *O Domine Iesu, inquit, tantos in descendis literis expendi sumptus, & necdum orare scio. Mi amantissime Deus, tu unus superes auxiliator, extremâ necessitate laborantem adjuva. Vitam antea actam, sanctè polliceor, emendabo, & tibi soli serviam, à te solo servatus. Dixit, nec tamen mox Angelus adfuit qui hominem in viam reduceret. Durius est in suos non nunquam Deus, experitur illos, nec statim juvat, tamen si statuerit juvare. Ita huic viro incenato, vincto, in te quis devius, sub dio miserimè pernoctandum fuit. Aurora redeunte, jamque vicino sole audivit Lantfrancus hominum transeuntium strepitum. Clamavit igitur quantis potuit viribus, Vocem secuti viatores mox adfuerunt, & solverunt ligatum. Ille jam liber & in viam reductus, non differendum censuit, quod exequi statuerat. Eam ob causam: *Quæso vos, inquit, in cœnobium pauperrimum me ducite. Duxerunt. Hic Lantfrancus sanctitatis rudimenta jacere Humilitate vilissima quæque munia obire, focum struere, scutellas eluere, cœlinæ sordes convertere, aliorum calceos extergere, nullam obsequii vilitatem abhorre, assiduus se se orationibus exercere, atque his gradibus ad sanctimoniam illustrem tendere.**

Nos fiduciam hoc loco sumamus imitandam, quæ ille vir sanctus in extremis angustiis divinam opem impetravit. Omnia quaecumque orantes petimus, si credimus, Deoque fidimus, accipiemus.

§. IV.

Pars orationis quarta, Peroratio, seu, *Patiens perseverantia*. Ea duplex est. Prima, cum quis uno eodemque tempore orationem producat perseverat. Ita Christus in collè Olivario, ubi eandem orationem ter repetisset, *Factus in agonâ prolixius orabat*; tribus prope horis, ut aliquorum fert sententia. Altera cum à Deo quid petitur non uno solum alterove mense, sed annis compluribus. Vtraque hæc perseverantia necessaria est. Ita nos Christus diversis cohortationibus instruens: *Petite, inquit, quærite, pulsate. Si amici*

cus

cus amicum mediâ nocte conveniat, & panes hospiti apponendos petat, etiamsi alter cunctetur, & fores jam obferatas, domesticos jam quieti datos, se verò furgere non posse objiciat; si tamen alter pulsare, & rogare panes non cesset, demum importunitate precum & perseverantiâ è lecto excutiet amicum, qui vitæ petitione crebrius repetitâ surget, dabitque panes, quotquot voluerit. Et ego dico vobis, ait Dominus, petite, & accipietis, quærite, & invenietis, pulsate, & aperietur vobis. Omnis enim, qui petit, accipit; & qui querit, invenit, & pulsantem aperietur. Eodem spectat illa Domini parabola. Iudex erat civicus, Dei hominûmque contemptor. Hunc vidua crebris obsecrationibus compellabat, ut sibi ab adversario tutam agere liceret. Multo tempore surdis fuit auribus iudex. Tâdem tam crebro rogatu fatigatus: Etsi, aiebat, ipse fecum, nec Deum, nec homines reverear, quia tamen hæc vidua mihi toties molesta est, jus illi dicam, eamque ab adversario vindicatum ibo. Deus autem, ait Servator, non faciet vindictam electorum suorum clamantium ad se die ac nocte?

Luc. c. 11. v. 9. & 10.

Luc. 18. v. 1. & seq.

Deus vult cogi fidelissimâ precum perseverantiâ. S. Ephrem, in Pan.

Virg. l. 6. Æneid. an. 10. m. 4.

Isai. c. 65. vers. 24.

Luc. c. 18. v. 1.

Luc. c. 11. v. 8.

Athor. c. 1. v. 14.

Marc. c. 8. vers. 33.

Iob. c. 13. v. 15.

Hieronym. ad Euseb. c. 22.

Chryst. 10. 1. hom. 49. in Gen. m. 10. pag. 34.

A agere seramus, neque seigniores fiamus, si non statim audiamur. Fortassis enim Dominus continuam nostram sedulitatem sapienter exercens ita differt, volens ut mercedem quoque patientiæ recipiamus. Et quia ipse tempus scit, quando nobis utile est assequi, quod querimus. Ergo assidui simus in divinis precibus, si quando aliquid à Deo petierimus. Perseverantiâ orantis balista validissima.

Hæ quatuor sunt orationis partes: Exordii locum Humilitas, Narrationis Attentio, Confirmationis Fidia, Epilogi locum obtinet Perseverantiâ. Feliciter perorat, qui in oratione perseverat.

CAPVT XI.

Quæ orationis impedimenta sunt, & vitia.

B H Os pes opulentus, & ut fit, plenas fastidii, in hospitem paganum è viâ divertit. Pauculi homines illic fuerant, qui rem hospitis curarent, muscæque vexarent, innumeræ. Ergè tulit fastidiosus divertitor, tot sibi non vocatos adesse convivas, & cum videri vellet facetior, tandem ad cauponem Heus Caupo, inquit, tot muscis impudentibus sanè convivis separatam mensam institue, ego symbolas pro omnibus persolvam. Caupo magis veste & loco quàm ingenio rusticus, urbanè prorsus hospiti moroso respondit: Mi Domine, tu modò convivas hos jube accumbere, ego cibum præbebo gratis.

Reverâ specimen dabit imperii planè admirandi, qui muscarum agmen ad unam mensam ita composuerit, ut quietè ac modestè accumbant. Non minùs eum ut insignissimum oratorem venerabimur, quæ cogitationum suarum dominus, imperio non sterili & vano eas intra certos limites coercuerit, qui jussu efficaci præcepit: Huc usque, & non ultra. Dixerat Ælim Ecclesiastes: Muscæ morientes perdunt suavitatem unguenti.

C Cogitationes inquietæ ac turbulentæ cor humanum in diversa distrahentes, non minùs importunæ sunt orantibus, quàm muscæ convivantibus. De his Gregorius: Cogitationes superflue, inquit, suavitatem spiritus perdunt, quoniam integritate ejus perfrui non permittunt.

Dicuntur autem ejuscemodî muscæ morientes, non solum quia orationis suavitatem & gratiam exterminant, sed etiam licet utiles futuræ videantur cum occurrunt, post orationem tamen non magis fructuosæ, quàm res mortuæ deprehenduntur. Simulacra illa, quæ in oratione spem magnæ utilitatis offerunt, oratione finita sic evanescent, ut trunca & inutilia cadavera relinquuntur. Muscæ morientes perdunt unguentum orationis. Quæ autem ratione sint ejiciendæ, supra demonstratum. Nunc porro dicendum, quæ potissimum impedimenta sint & vitia orationis.

Eccles. c. 10. vers. 1.

Greg. l. 18. Moral. c. 25.

Cur cogitationes inquietæ dicuntur mortuæ.

Impedimeta quædam orationis.

§. I.

P Rimum orationis impedimentum est, Solatium aut Primum orationis impedimentum. Gaudium à rebus creatis emendicatum. Nec medicus, nec chirurgus in illas eides vocari solèt, in quibus omnes sano sunt corpore. Siquidem malagmata non nisi lætis membris imponuntur. In eam domum consolator divinus non mittitur, quæ solatiis humanis & gaudiis vanis pascitur. Ad eos Paracletus venit, quos in luctu ac mœrentes invenit. Salomonis consilium est: Date siceram mœrentibus, & vinum his qui amaro sunt animo: bibant, & obliviscantur egestatis suæ, & doloris sui non recordentur amplius. Bernardus divini solatii optimus estimator: Pretiosa est, inquit, divina consolatio, nec omnino tribuitur admittentibus alienam. Infelix tu Esau, qui dixisti: Num unam tantum benedictionem habes pater? Quantò melius erat licere cum Propheta: Vnam petii à Domino, hæc requiram. Indignus enim benedictione cælesti vincitur, v. 4.

Prov. c. 31. v. 6. & 7.

Bern. in il. l. 1. Ecce nos reliquimus.

Ec. mibi pag. 1016.

Psal. 26. v. 4.